

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 2 ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สัญญากร นิลกาญจน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 2 ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยศึกษาชุมชน พื้นที่ในการศึกษาวิจัย กำหนดพื้นที่เจาะจงคือ บ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 2 ตำบลนบพิตำ ขั้นตอนการวิจัยกำหนดขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาสภาพบริบทชุมชนที่มีส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน (2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน (3) เพื่อถ่ายทอดและขยายผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการปฏิบัติการฝึกรอบรม ได้แก่ ผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนบ้านเขาเหล็ก โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการปฏิบัติการฝึกรอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสังเกต การสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านเขาเหล็กมีขั้นตอนดังนี้
ขั้นที่ 1 การสร้างองค์ความรู้

กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยกระบวนการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านความรับผิดชอบและการด้านการตัดสินใจ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการรู้จักผู้อื่น ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการพัฒนาจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่และรับผิดชอบต่อผู้ด้อยโอกาส ด้านการทำงานเป็นด้านบุคลิกภาพ ด้านการปรับเปลี่ยนวิธีคิด

ขั้นที่ 2 การฝึกทดลองปฏิบัติ

กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านเขาเหล็ก โดยการฝึกปฏิบัติให้กับผู้นำชุมชนมี กระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน โดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกันและไม่มาเป็นการประนีประนอมกัน วิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือขึ้นมา ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกรังเกียจหรือ การต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์

2.2 การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด

2.3 การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan)

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติจริงในพื้นที่

กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชนนำแผนปฏิบัติลงปฏิบัติจริงในพื้นที่ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งผู้นำและประชาชนทั่วไปจะเห็นความโดดเด่นของผู้นำและสร้างความมั่นใจให้เกิดการยอมรับมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนแสดงศักยภาพภายในตัวตนที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนกิจกรรมที่ผู้นำชุมชนร่วมระดมความคิดในการพัฒนาศักยภาพ เช่น กิจกรรมค่ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพ กิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ถ่ายทอดและขยายผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน

กระบวนการถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ไปใช้กับชุมชนอื่น โดยการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และหน่วยงานต่างๆ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งชุมชน วัด สถานศึกษา และองค์กรต่างๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่มีความต่อเนื่อง เป็นการสนับสนุนส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านเขาเหล็กไปวิพากษ์ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบศักยภาพผู้นำชุมชนมี 3 ขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 การรู้จักตนเอง การกำหนดศักยภาพที่ผู้นำชุมชนต้องการพัฒนา ขั้นที่ 2 ดำเนินการพัฒนา เป็นกระบวนการการสร้างองค์ความรู้ การฝึกทดลองปฏิบัติ การปฏิบัติจริงในพื้นที่และการถ่ายทอดขยายผลการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ขั้นที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา

คำสำคัญ: ศักยภาพ ผู้นำชุมชน